

INVITACIÓ SERENA A LA VIDA

JOSEP GRAS

El 19 de juny va morir a Nova York James Salter, pocs dies després d'haver complert els noranta anys. Un dels grans escriptors de l'estirp de Roth, Cheever, Bellow..., a qui el reconeixement va arribar-li tard, en uns moments —tal com ell mateix havia dit més d'una vegada— en què ja no el necessitava. El 2013 va publicar *All That Is*, la seva darrera novel·la en gairebé trenta-cinc anys, traduïda al català i al castellà l'any passat: *Això és tot* (Empúries); *Todo lo que hay* (Salamandra).

Salter, fent cas de les seves pròpies paraules: «...només el que es preserva en l'escriptura té la possibilitat de ser real» i veient que,

efectivament, el temps s'escola cada cop més de pressa, ens oferiria així aquesta rotunda joia narrativa, destinada a convertir-se en el seu darrer testament literari.

El lector d'aquí, però, està d'enhonorabona per partida doble: el febrer de 2014 una editorial petita però amb alçada de mires, L'Altra (amb seu barcelonina i comandada per Eugènia Broggi, ex-responsable d'Empúries) treia a la llum *L'última nit*, un recull de contes publicat originàriament el 2005, en què el veterà escriptor mostra el seu saber fer en la peça curta.

Abans d'això, al nostre país, editorials com L'Aleph primer i Salamandra després han tingut cura de l'obra d'aquest no precisament prolífic escriptor nord-americà (sis novel·les en cinquanta-cinc anys, comptant l'actual, a banda de dos reculls de contes i unes memòries).

«LLANÇAR-SE» A LA VIDA

A *Això és tot* seguim la trajectòria de Philip Bowman, un oficial de la marina nord-americana que de jove participa en el conflicte bèl·lic contra els japonesos al Pacífic, durant la Segona Guerra Mundial. Després torna a casa, estudia a Harvard i es converteix en un editor enèrgic i ambiciós. Són els anys cinquanta i seixanta, i no se'ns fa estrany imaginar-nos en Bowman i els seus col·legues lluint amb desimboltura vestits lleugers i elegants, amb l'aspecte de triomfadors precoços, en interiors sobris i de

colors vius a l'estil dels publicistes de l'exitosa sèrie *Mad Men*. Indrets d'una Nova York afavoridora del «fer-se un mateix», del «prosperar des de baix», són l'escenari versàtil del particular camí a la maduresa que emprèn el nostre home.

Bowman progressa professionalment, però no li és fàcil trobar una estabilitat sentimental; s'enamora d'algunes dones i les estima, i gairebé es podria dir que no sap viure sense una presència femenina prop seu, però la compenetració acaba sempre esquerdant-se.

Bowman i el seu creador literari tenen molt en comú: tots dos vénen d'una experiència bèl·lica prou trasbalsadora; no estan disposats a renunciar a l'amor ni al joc sexual, encara que sigui amb la dona equivocada. Es «llancen» a la vida amb tota la força de l'esperit i amb el cos altiu (com el saltador de la portada de l'edició en català), sense xarxes que en puguin esmor-teir l'impacte.

I com Bowman, de segur que l'Eddins, la Vivian, en Baum o la reconfortant Ann també duen part del bagatge de Salter. El mateix escriptor ha reconegut sovint que no és un autor que acostumi a inventar massa; molts dels seus personatges, diu, estan basats en persones que ell coneix personalment.

UNA PROSA SÒBRIA I DEPURADA

Més que no pas la història de les peripècies de Bowman, el que captiva sobretot d'aquesta novel·la

és la manera d'explicar-la, l'estil poderós i sòlid de l'escriptura de Salter, la seva visió experimentada de les sinuositats de la vida i dels canvis que afecten les relacions humanes. La seva prosa, i en això coincideixen crítics i lectors, és sòbria i depurada, entrenada a prescindir d'informació secundària que podria arribar a ser un destorb en el ritme fluid de la narració. En aquest sentit, destaca la contenció, la sensació de serenitat que acompanya el curs del relat, fins i tot quan es descriuen episodis dramàtics tals com ruptures sentimentals, absències sobtades o la immoralitat de certs comportaments. Salter administra l'amenaça del que és pernicios en la quotidianitat dels seus personatges amb intel·ligència, i evita emfasitzar precisament la descripció d'aquests fets. No s'hi recrea més del compte, però no per això deixa de donar-hi la importància que té.

Salter és un d'aquests escriptors que han viscut intensament la vida, i després han escrit, sense pressa. Potser per això cada títol seu que apareix duu implícita la garantia d'haver estat curat minuciosament. En ells hi ha el pòsit i l'aplom de qui n'ha vistes de tots colors, no abandonant mai la primera línia, i finalment se n'ha sortit amb la lliçó apresada; amb cicatrius i amb la cara solcada de profundes arrugues, però satisfet i tranquil: *«Ella havia anat a veure els seus pares. Era el mes d'octubre, i en Bowman estava sol. Aquella nit els núvols eren d'un blau fosc, un blau d'aquells que poques vegades es*

veuen, i recobrien una lluna oculta, i com feia sovint, ell va pensar en les nits al mar, o esperant per navegar».

Hi ha un moment a la vida, ens demostra Salter, en què extreure l'essencial, el que realment importa d'una relació o de qualsevol altra vivència no costa tant com anys enrere. Destil·les i et quedes amb el que t'interessa, potser per comoditat, potser perquè t'has tornat més savi. James Salter n'és un mestre, en aquestes arts.

Qui fou amic i admirador de l'immens Saul Bellow (1915-2005) té molt per ensenyar-nos i aquesta és una bona oportunitat per descobrir-lo si és el cas, o simplement per continuar admirant-lo. El perquè alguns escriptors realment grandiosos passen dècades sumits en una mena de desconexió plàcida i altres, en canvi, són objecte de contínua promoció mediàtica, és en certa manera un misteri mai no resolt. Salter n'és un bon exemple, i no pas l'últim. Llegim-lo, aquest és el millor reconeixement que els lectors podem oferir-li. Acceptem sense recel aquesta seva vigorosa (i serena) invitació a la vida, que és sens dubte la seva escriptura.